

Doel sectorale aanpak PRRS: in 2050 vrij

Het leveren van een koppel gezonde biggen. Het doel van het sectorplan is om in 2050 PRRS-vrije varkens te kunnen leveren.

FOTO DAVE HENDRIKS

Door Judith Waninge

PRRS-vrij worden begint met het bewust worden van het probleem, daarna komt monitoring. Als laatste komt de moeilijkste stap: de daadwerkelijke aanpak op het bedrijf.

De Coalitie Vitale Varkenshouderij (CoViVa) heeft een plan van aanpak gemaakt met als doel PRRS-vrije varkens in 2050. Linda Janssen, voorzitter van de POV, presenteerde het plan van de sectorale PRRS-aanpak (zie kader) op het PRRS-symposium van Royal GD. De financiering voor het plan is nog niet helemaal rond, maar Janssen ziet geen belemmering om nu door te zetten. Urgentie voor een gezamenlijke aanpak is er. De maatschappelijke en politieke druk voor robuuste en gezonde varkens is hoog.

Daarnaast is PRRS een antibiotica-slurper. Uitbannen van het virus betekent nog een extra stap in de vermindering van het antibioticumgebruik. Ook voor de export is de PRRS-aanpak van belang. Met de nieuwe Europese diergezondheidsverordening (AHR) kunnen lidstaten beperkingen opleggen voor de handel en bijvoorbeeld alleen PRRS-vrije dieren toelaten of varkens zonder klinische verschijnselen. Dit kennen we van de Aujeszky-situatie, waarbij bloedtappen verplicht was voordat varkens naar Duitsland met een Aujeszky-vrije status geëxporteerd werden. Voor ki-stations geldt al dat beren PRRS-negatief moeten zijn. Dat het ook voor ki-bedrijven een uitdaging is om PRRS-vrij te blijven als de omliggende bedrijven dit niet zijn, bleek in 2019 in Denemarken. Een PRRS-besmetting kwam via een naburig bedrijf binnen met grote gevolgen voor SPF-fokbedrijven die besmet sperma gebruikten.

Financiële consequenties

De financiële consequenties op bedrijven die met PRRS te maken hebben, kunnen groot zijn, afhankelijk van de klachten. Tom Duinhof van GD heeft in een van zijn onderzoeken een PRRS-uitbraak berekend op €126 per zeug. Janssen geeft aan dat in de praktijk een PRRS-uitbraak op een gesloten bedrijf met 1.000 zeugen, naast dikke ellende in de stal, een financiële schade geeft van 2 ton bij lichte problemen tot meer dan 6 ton bij een uit- ▶

ANTIBIOTICA-AANPAK BASIS VOOR SECTORPLAN PRRS

PRRS GEEFT AL 30 JAAR PROBLEMEN BIJ VARKENS

SCHADE PRRS LOOPT OP TOT MEER DAN €500 PER ZEUG

braak met ernstige klachten. Omdat PRRS het immuunsysteem aantast, is het ook een aanjager voor andere dierziekten. Redenen genoeg om de ambitie van CoViVa, een PRRS-vrije varkensstapel in 2050, waar te maken.

De varkenssector neemt de ervaringen van bestaande monitoringsprogramma's en de ervaringen die zijn opgedaan in de aanpak van antibioticaverbruik mee. Deze ervaringen vormen de basis voor het plan van de sectorale PRRS-aanpak. Via monitoring en een benchmarkstelsel worden bedrijven ingedeeld op basis van de PRRS-status. Met het stoplichtstelsel, bekend van de antibioticum-aanpak, wordt de PRRS-status op het bedrijf aangegeven.

Het streven is dat in 2025 alle bedrijven die aangesloten zijn bij het keten kwaliteitssysteem (KKS) Holland Varken actief bezig zijn met de aanpak van PRRS en inzicht hebben in de ziektestatus op het bedrijf.

Biosecurity is sleutel

Voor PRRS is inmiddels een aantal vaccins op de markt. Alhoewel een vaccin een belangrijk onderdeel is binnen de aanpak van PRRS, geeft het tot nu toe geen garantie voor uitbannen van de virusziekte. Het PRRS-virus, zowel het veld- als het vaccinivirus, muteert en recombineert

FOTO: BERT JANSSEN

Ontdekking PRRS-virus in Nederland

In vier maanden tijd werd in Nederland begin jaren negentig de mysterieuze varkensziekte ontrafeld waar de VS al vier jaar mee worstelde. De klinische verschijnselen die in Noord-Amerika vanaf 1985 werden opgemerkt, kwamen bij alle diercategorieën voor. De dieren vreten niet meer, bij de zeugen kwam veel abortus voor, doodgeboren biggen, zwakke biggen of mummy's. En daarnaast veel luchtweg- en vruchtbaarheidsproblemen.

De ziekte waaide na een uitbraak in december 1990 net over de grens in het Duitse Münster enkele maanden later, begin 1991 over naar Nederland. Klinische verschijnselen waren, naast abortus rond de 100 tot

110 dagen dracht, mummy's, zwakke biggen, ook koorts en blauwe oren. Vanwege dat laatste kenmerk werd de mysterieuze ziekte in eerste instantie abortus blauw genoemd.

Gert Wensvoort, destijds werkzaam bij het Centraal Veterinair instituut (CVI), dat nu Wageningen Bioveterinary Research heet, stond aan de wieg van de ontdekking van abortus blauw, het RNA-virus wat we nu PRRS noemen.

Alleen door een intensieve samenwerking tussen varkenshouders, dierenartsen, faculteit van diergeneeskunde, overheid en het CVI was het mogelijk om het virus in een dergelijke korte tijd te ontdekken en te identificeren.

constant, waardoor nieuwe typeringen ontstaan. Externe en interne biosecurity is dan ook het sleutelwoord.

Uit een beperkte proef van dierenartspraktijk Lintjeshof blijkt dat bij monitoring op 70 tot 80% van de bedrijven herhaaldelijk dezelfde PRRS-stam voorkomt. Karien Koenders, dierenarts en adviseur gezondheidsprogramma's bij Lintjeshof, geeft aan dat hieruit blijkt dat vooral op deze bedrijven de interne biosecurity aandacht nodig heeft. Voor de bewustwording is het van belang om te weten op welke manier het PRRS-virus op het varkensbedrijf komt, via externe of interne insleep. Het typeren van het PRRS-virus is daarbij een belangrijk hulpmiddel.

“Ondanks extra aandacht voor PRRS hebben bedrijven gemiddeld een keer in de 1,5 jaar een PRRS-uitbraak”, vertelt Arjan Schuttert van De Oosthof Dierenartsen. Schuttert heeft veel ervaring met de PRRS-aanpak in het project Noaberbig dat De Oosthof in 2014 is opgestart. “De sleutel tot de oplossing ligt bij de vleesvarkenshouder”, geeft Schuttert aan. De dierenarts geeft drie

Karien Koenders, dierenarts en adviseur gezondheidsprogramma's bij Lintjeshof, bekijkt uitslagen van een PRRS-onderzoek op laboratorium Merefelt, onderdeel van Lintjeshof Holding. Via PCR-testen is het PRRS-virus vast te stellen; typeren van het virus gebeurt bij GD in Deventer.

Regionale monitoringsprojecten PRRS

Er is in Nederland al veel ervaring opgedaan met regionale aanpak van PRRS.

Het PRRS-project 'Gezonde bedrijven' dat in Noord-Nederland in 2013 werd opgestart, werd in 2015 afgebroken door het wegvallen van het productschap Vee en Vlees (PVV) en de bijbehorende financiering. Het project was wel een spin-off om bestaande kennis te bundelen, voor een studie naar de verschillende genotyperingen en het effect van verhitten van vrachtwagens.

Noaberbig

In Oost-Nederland heeft De Oosthof Dierenartsen in 2014 het project Noaberbig opgestart. Een vrijwillig regionaal bestrijdingsprogramma, gebaseerd op de Amerikaanse ARC, (Areal regional Control) om de infectiedruk in een regio te verlagen. De bedrijven die meedoen, monitoren via bloedonderzoek 1 x per halfjaar de biggen op 10 weken leeftijd, waarmee de bedrijven een PRRS-status krijgen in de vorm van een stoplicht.

Het project heeft veel parallel met het plan van aanpak van CoViVa, maar de bedrijven geheel PRRS-vrij krijgen is tot nu toe niet gelukt. Daadwerkelijk consequent iets veranderen op het bedrijf blijkt lastig te zijn. Bepaalde 'Noaberbig-eisen', zoals op vier weken spenen en transport binnen 25 kilometer,

waardoor er bijvoorbeeld een andere handelaar nodig was, bleek op te veel weerstand te stuiten.

Nu worden, naast monitoring, via studiebijeenkomsten de praktische aandachtspunten op het bedrijf in beeld gebracht. Denk daarbij aan onderwerpen als inrichting van de hygiënesluis, schoonmaken en de waterkwaliteit.

LH PRRS-Scan

Dierenartsenpraktijk Lintjeshof wil graag aansluiten bij het CoViVa-plan en biedt zeughouders een LH PRRS-scan aan. Het doel van de scan is om PRRS onder controle te houden en biggen af te leveren zonder veldvirus. De monitoring is drie maal per jaar, afhankelijk van de bedrijfssituatie. Dat betekent bloedtappen bij biggen einde kraamstal, einde van de gespeende biggenperiode en onderzoek van de testikels bij castratie.

Naast aantonen van het PRRS-virus via PCR-techniek en het onderscheid tussen veld- en vaccinvirus in het eigen lab Merefelt, wordt ook het type virus vastgesteld bij GD. Hiermee kan inzicht gekregen worden in de virusherkomst en daarmee focus aangebracht worden voor de aanpak op het bedrijf. Aan de hand van de uitslagen kunnen via een beslisboom bedrijfsspecifieke maatregelen worden bepaald en weet een varkenshouder waar te beginnen met de PRRS-aanpak.

cruciale punten aan om virusverspreiding tegen te gaan. De rode draad is het bij elkaar houden van dieren. Dat begint al bij het overleggen van biggen bij de zeug met het advies om geen biggen na twee dagen leeftijd te verplaatsen. Het tweede punt is om tomen bij spenen zoveel mogelijk bij elkaar te houden. En het derde punt is om alle biggen van dezelfde weekgroep af te leveren richting de vleesvarkenshouder. Dat betekent zowel de kleinere als grotere biggen leveren. Voor de laatste twee punten is overleg met de vleesvarkenshouder, maar vooral ook een verandering in de manier van afmesten nodig. "Zonder deze denk- en werkslag is het dweilen met de kraan open", besluit Schuttert.

Meerdere onderzoeken geven aan dat het voor een individueel bedrijf wel mogelijk is om PRRS-vrij te worden. Het is echter niet eenvoudig om het virus buiten de deur te houden zonder sectorale aanpak. De ambitie om als varkenssector in 2050 PRRS-vrij te zijn is er. Met het plan van aanpak kan de sector nu aan de slag. ■

2025

- Alle varkenshouders, aangesloten bij KKS, actief met de aanpak van PRRS
- Alle varkenshouders hebben inzicht in de PRRS-status van hun bedrijf/bedrijven

2050

- Nederland PRRS-vrij

- Alle varkenshouders aansluiten bij KKS en op de digitale infrastructuur

2024

- 75% van de gelten en 25% van de biggen bij uitleveren vrij van PRRS
- Er is zicht op de mogelijkheid om PRRS in Nederland uit te bannen

2025